PREPORUKE

PREPORUKA KOMISIJE (EU) 2018/177

od 2. veljače 2018.

o elementima koje treba uključiti u tehničke, pravne i financijske aranžmane među državama članicama radi primjene mehanizma solidarnosti u skladu s člankom 13. Uredbe (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir članak 13. stavak 12. Uredbe (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2017. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 994/2010 ([1]),

budući da:

(1) U članku 194. stavku 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) navedeno je da bi energetska politika EU-a trebala imati za cilj sigurnost opskrbe energijom u Uniji u duhu solidarnosti među državama članicama.

(2) Cilj je Uredbe o sigurnosti opskrbe plinom povećati solidarnost i povjerenje među državama članicama te omogućiti unutarnjem tržištu plina da funkcionira dokle god je moguće, čak i u slučaju nestašice u opskrbi.

(3) Uredbom se prvi put uvodi mehanizam solidarnosti među državama članicama kako bi se ublažili učinci ozbiljnoga izvanrednog stanja u Uniji i osigurao dotok plina do kupaca zaštićenih mehanizmom solidarnosti.

(4) Pri donošenju mjera potrebnih za provedbu mehanizma solidarnosti države članice moraju se u okviru svojih bilateralnih aranžmana dogovoriti o nizu tehničkih, pravnih i financijskih pitanja te ih opisati u svojim interventnim planovima.

(5) Kako bi pomogla državama članicama u provedbi, nakon savjetovanja s Koordinacijskom skupinom za plin, Komisija je pripremila ove neobvezujuće smjernice o ključnim elementima koje bi trebalo uključiti u takve aranžmane,

DONIJELA JE OVU PREPORUKU:

1. Države članice trebale bi postupati u skladu s pravno neobvezujućim smjernicama sadržanima u Prilogu ovoj Preporuci. Tim bi se smjernicama trebalo pomoći državama članicama da uspostave tehničke, pravne i financijske aranžmane za primjenu obveza solidarnosti iz članka 13. Uredbe (EU) 2017/1938 i opišu ih u interventnim planovima koje moraju izraditi u skladu s Uredbom.

2. Ova se Preporuka objavljuje u *Službenom listu Europske unije*.

Sastavljeno u Bruxellesu 2. veljače 2018.

Za Komisiju
Miguel ARIAS CAÑETE
Član Komisije

([1]) SL L 280, 28.10.2017., str. 1.

PRILOG

I. UVOD

Uredbom (EU) 2017/1938 („Uredba”) koncept solidarnosti provodi se u praksi i uspostavlja se mehanizam solidarnosti među državama članicama koji se primjenjuje kad su ispunjeni uvjeti utvrđeni u relevantnim odredbama. Solidarnost je mehanizam za krajnju nuždu: njime se, u duhu solidarnosti, omogućuje neprekinut dotok plina najugroženijima. To uključuje kupce iz kategorije kućanstvo i određene temeljne usluge definirane u članku 2. stavku 6. Uredbe kao „kupci zaštićeni mehanizmom solidarnosti”.

1. **Mehanizam solidarnosti**

Ako država članica zatraži solidarnost, druge države članice koje su izravno povezane s njome obvezne su u skladu s mehanizmom solidarnosti dati prednost opskrbi kupaca zaštićenih mehanizmom solidarnosti u državi članici koja je zatražila solidarnost pred domaćim kupcima koji nisu zaštićeni mehanizmom solidarnosti. To je nužno samo ako tržište ne može isporučiti potrebne količine plina ([1]). Pritom je opseg pomoći koju može pružiti država članica ograničen:

— raspoloživim kapacitetom spojnog plinovoda,

— količinom plina potrebnom da opskrbi vlastite kupce zaštićene mehanizmom solidarnosti kad je njihova opskrba plinom ugrožena,

— sigurnošću njezine plinske mreže i

— kod određenih zemalja, opskrbom kritičnih elektrana na plin radi održavanja sigurnosti opskrbe električnom energijom.

Država članica koja je zatražila solidarnost može je aktivirati kao mjeru u krajnjoj nuždi samo kad tržište u toj državi članici i svim državama članicama koje bi mogle pružiti solidarnost ne može ponuditi dostatne količine plina, uključujući one koje dobrovoljno ponude kupci koji nisu zaštićeni mehanizmom solidarnosti, kako bi se zadovoljila potražnja kupaca zaštićenih mehanizmom solidarnosti. Nadalje, moraju se iscrpiti mjere iz interventnog plana države članice koja je zatražila solidarnost, uključujući obvezno ograničavanje opskrbe do razine kupaca zaštićenih mehanizmom solidarnosti. Unatoč tim strogim uvjetima aktiviranja solidarnosti, tim se mehanizmom kućanstvima i temeljnim socijalnim uslugama osigurava pouzdanost i sigurnost neprekinute opskrbe plinom.

U takvim je okolnostima vjerojatno da se netržišne mjere ili ograničenja opskrbe već provode ili su neizbježni i u državama članicama koje bi mogle pružiti solidarnost. Inače bi ponude određenih količina plina još uvijek postojale te bi plin još uvijek mogao dotjecati tamo gdje je potreban prateći cjenovne signale (pod pretpostavkom da postoje) bez potrebe za aktiviranjem solidarnosti. Mehanizam solidarnosti u stvarnosti je privremena preraspodjela plina koji je preostao od kupaca koji nisu zaštićeni mehanizmom solidarnosti u jednoj državi članici kupcima zaštićenima mehanizmom solidarnosti u drugoj državi članici unutar istoga integriranog europskog tržišta plina. Solidarnost se može pružiti samo ako plinska mreža još uvijek može sigurno preraspodijeliti i transportirati plin ([2]).

Različiti elementi bilateralnog aranžmana kojima se uređuju pravni, tehnički i financijski aspekti solidarnosti već su djelomično obuhvaćeni člankom 13. Uredbe. Osim toga, države članice moraju se u bilateralnim aranžmanima dogovoriti o svim potrebnim elementima i pojedinostima kako bi se svim stranama koje osiguravaju funkcioniranje mehanizma solidarnosti osigurale pouzdanost i sigurnost. Ti aranžmani moraju se opisati u odgovarajućim interventnim planovima; pritom se osobito mora uključiti mehanizam naknade ili barem njegov sažetak.

Naknada opisana u članku 13. Uredbe širokog je raspona. Obuhvaća plaćanje plina i dodatnih troškova (poput transportnih troškova) za isporuku kupcima zaštićenima mehanizmom solidarnosti u državi članici koja je zatražila solidarnost te plaćanje kupcima u državi članici koja pruža solidarnost zbog ograničavanja njihove opskrbe. Za

([1]) Vidjeti članak 2. stavak 6. i članak 13. Uredbe.

([2]) Stoga se mjerama iz interventnog plana mora osigurati da transportni sustav plina u državi članici koja je zatražila solidarnost bude tehnički sposoban prihvatiti ulazne tokove (primjerice, uspostavom odgovarajuće razine operativne akumulacije) kad se u uznapredovanoj fazi izvanrednog stanja aktivira mjera solidarnosti.

potrebe ovih smjernica za naknadu se u tom širem smislu upotrebljava izraz „naknadna za solidarnost”. Za naknadu štete nastale zbog ograničavanja opskrbe upotrebljava se izraz „naknada za ograničavanje opskrbe”.

Postoji više uvjeta za pravilno funkcioniranje solidarnosti.

Prvo, tržišne mjere trebale bi se provoditi dokle god je to moguće. Države članice trebale bi poduzeti sve što je moguće da se uspostavi mehanizam ili platforma koja omogućuje dobrovoljno upravljanje potrošnjom. To je u interesu i mogućeg pružatelja solidarnosti i država članica koje su zatražile solidarnost jer će se inače netržišne mjere, kao što je obvezni prelazak na drugo gorivo ili ograničavanja opskrbe kupaca, morati početi primjenjivati u ranijoj fazi. Također je u skladu s općim načelom iz Uredbe da tržištu treba dati što više manevarskog prostora da riješi pitanja povezana s opskrbom plinom.

Drugo, treba omogućiti slobodno kretanje veleprodajnih cijena, čak i tijekom izvanrednog stanja; zamrzavanje ili ograničavanje cijena onemogućuje cjenovnim signalima odražavanje potrebe za dodatnim plinom zbog čega plin ne dotječe tamo gdje je potreban.

Treće, prekogranični bi se pristup infrastrukturi u svakom trenutku, pa čak i u izvanrednom stanju, trebao tehnički i sigurno održati u skladu s Uredbom (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća ([1]). Ovisno o tehničkim ograničenjima u pojedinačnoj državi članici, aranžmanima bi trebalo osigurati da međudržavni spojni plinovodi, terminali za UPP, sustavi za podzemno skladištenje plina, čvorišta i ponude potražnje prema potrebi u cijelosti budu dostupni prekograničnim sudionicama na tržištu. Time će se odgoditi potreba za aktiviranjem solidarnosti u državi članici koja se suočava s poteškoćama u opskrbi.

Četvrto, države članice potiču se na suradnju u različitim fazama izvanrednog stanja. Djelotvorna suradnja u ranim fazama mogla bi odgoditi potrebu za aktiviranjem solidarnosti. Ujedno bi spriječila nastanak potencijalno različitih cijena plina (primjerice, prateći vrijednost neisporučene energije kod skupina kupaca čija je opskrba ograničena) na povezanim tržištima i djelovala kao odvraćajući čimbenik za solidarnost (njezino pružanje).

2. Pravna osnova

U članku 13. stavku 12. Uredbe navedeno je da Komisija mora nakon savjetovanja s Koordinacijskom skupinom za plin do 1. prosinca 2017. pružiti pravno neobvezujuće smjernice za ključne elemente tehničkih, pravnih i financijskih aranžmana. Tim se smjernicama mora posebice obuhvatiti način primjene elemenata opisanih u članku 13. stavcima 8. i 10. Uredbe u praksi.

3. Područje primjene smjernica

Člankom 13. Uredbe određeno je više elemenata i aspekata mehanizma solidarnosti koje treba dogovoriti i uključiti u bilateralne aranžmane. Kako bi se ponudile korisne smjernice o tim i bilo kakvim dodatnim elementima koji bi mogli biti uključeni u takve aranžmane, najprije treba bolje razumjeti situaciju u kojoj bi se solidarnost mogla aktivirati te nastojanja i temeljna načela koja bi mogla spriječiti da do takve situacija uopće dođe. Trenutačne neobvezujuće smjernice nisu i ne mogu biti usmjerene na stvaranje taksativnog i propisnog popisa koji bi bio prikladan za sve države članice jer one moraju imati slobodu pri odabiru rješenja koja im najviše odgovaraju s obzirom na svoje kapacitete, postojeće okvire, situaciju i prioritete. Umjesto toga njima se preporučuje uporaba skupa nužnih i neobveznih elemenata, opisuju mogući načini provedbe određenih mjera solidarnosti i navode primjeri te najbolje prakse.

Predloženim pristupom predviđa se da države članice upotrijebe postojeće nacionalne okvire i postupke kad god je to moguće ili da ih po potrebi prilagode za potrebe solidarnosti. To može uključivati, primjerice, uporabu postojećih platformi za mjere koje se odnose na potražnju ili postojećih mehanizama naknade za kupce.

([1]) Uredba (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uvjetima za pristup mrežama za transport prirodnog plina i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1775/2005 (SL L 211, 14.8.2009., str. 36.).

II. PRAVNI, TEHNIČKI I FINANCIJSKI ARANŽMANI

1. **Pravni aranžmani**

Cilj je pravnih aranžmana osigurati pravnu sigurnost svim stranama uključenima u opskrbu ili prijam plina u slučajevima primjene mehanizma solidarnosti. Državama članicama uključenima u primjenu mehanizma solidarnosti preporučuje se da uspostave jasne, transparentne i djelotvorne pravne aranžmane kako bi dionici bili upoznati s pravilima i postupcima za prekograničnu solidarnost.

Člankom 13. stavkom 10. Uredbe nalaže se uspostava aranžmana između međusobno povezanih država članica. Trenutačno postoje države članice koje nisu fizički povezane s ni jednom drugom državom članicom ([1]), skupina država članica koje su povezane međusobno, ali ne i s drugim državama članicama ([2]), te nekoliko država članica koje imaju zajedničku granicu ili isključivi gospodarski pojas, ali nisu međusobno izravno povezane ([3]). To bi se stanje moglo promijeniti infrastrukturnim projektima uspostave spojnih plinovoda koji su trenutačno u izgradnji. Ako spojni plinovodi budu pušteni u pogon nakon 1. prosinca 2018., relevantne države članice morat će što je prije moguće uspostaviti pravne, financijske i tehničke aranžmane utvrđene člankom 13. stavkom 10. Uredbe.

1.1. *Dotične države članice i utvrđivanje treće zemlje (članak 13. stavak 2.)*

Države članice kojih se tiče mehanizam solidarnosti jesu:

— država članica koja je zatražila solidarnost i

— sve države članice koje su izravno povezane s državom članicom koja je zatražila solidarnost.

Sve izravno povezane države članice trebale bi unaprijed sklopiti bilateralne aranžmane o primjeni mehanizma solidarnosti, osim ako Uredbom nije predviđeno izuzeće od takve obveze. Ako postoji više država članica koje mogu pružiti solidarnost, država članica koja je zatražila solidarnost mora se savjetovati sa svima i zatražiti ponude za količine plina koje su joj potrebne za opskrbu kupaca zaštićenih mehanizmom solidarnosti. Svaka takva ponuda daje dogovoru o cijeni plina uključenom u prethodni bilateralni aranžman praktičan oblik. Taj dogovor može sadržavati upućivanje na tržišnu cijenu ili dogovorenu metodologiju za izračun cijene plina. Država članica koja je zatražila solidarnost odabirom jedne ili više ponuda utvrđuje države članice koje su stvarno uključene u pružanje solidarnosti.

Obveza ostalih država članica koje bi mogle pružiti solidarnost, ali čije ponude nisu odabrane, privremeno se suspendira. Ako se krizno stanje dodatno pogorša, država članica koja je zatražila ponude može im se u bilo kojem trenutku obratiti i zatražiti solidarnost. Pritom treba ponovno podnijeti zahtjev za solidarnost jer se okolnosti s vremenom mogu promijeniti (primjerice, može se promijeniti cijena plina ili smanjiti količina potencijalno raspoloživog plina). Državi članici od koje je zatražena solidarnost preporučuje se da ažurira svoju ponudu uzimajući u obzir sve promjene situacije (količine podzemno skladištenog plina, tokove, temperaturu, potrošnju itd.). Stoga bi države članice čija je obveza privremeno suspendirana trebale biti obaviještene o situaciji u državi članici koja je zatražila solidarnost. Komisija će pomno pratiti situaciju u državi članici koja prima solidarnost.

U posebnim situacijama koncept izravno povezanih država članica također obuhvaća povezanost preko treće zemlje. U takvim slučajevima pravo na traženje solidarnosti i obveza njezina pružanja ovise o postojećim sporazumima između država članica i suglasnosti dotične treće zemlje. U sporazumu između država članica trebalo bi biti naznačeno da se treća zemlja mora obvezati da će tijekom pružanja solidarnosti obavljati tranzit količina plina poslanih preko njezina državnog područja. Bez te obveze možda neće biti moguće ostvariti solidarnost.

([1]) Cipar, Finska i Malta.
([2]) Estonija, Latvija i Litva.
([3]) Poljska–Litva, Finska–Estonija, Finska–Švedska, Malta–Italija, Cipar–Grčka, Mađarska–Slovenija. Poljska–Češka, Poljska–Slovačka, Francuska–Italija.

1.2. *Zahtjev za solidarnost*

Krizna stanja zahtijevaju brze odgovore. Stoga bi zahtjev za solidarnost trebao biti kratak, standardiziran i trebao bi sadržavati najmanju moguću količinu potrebnih informacija. Idealno bi države članice koje sklapaju bilateralni aranžman mogle dogovoriti predložak i priložiti ga aranžmanu u obliku priloga. Sljedeće bi se informacije mogle smatrati minimalno potrebnima da bi se učinkovito odgovorilo na zahtjev za solidarnost:

— ime države članice koja je zatražila solidarnost, uključujući nadležni subjekt i osobe za kontakt,

— ime operatora transportnog sustava ili voditelja tržišnog područja (prema potrebi) i odgovorne osobe za kontakt,

— količina zatraženog plina (mjerena u zajednički dogovorenoj jedinici),

— informacije o tlaku plina,

— naznaka države članice koja je zatražila solidarnost o željenim točkama isporuke,

— zahtjev za ponude, uključujući cijenu (vidjeti odjeljak 3.1.), količinu, točke isporuke i vrijeme isporuke,

— zahtjev za naznaku vremena prve moguće isporuke i predviđenog trajanja opskrbe (uz naznaku predviđenog razdoblja tijekom kojeg će država članica od koje se traži solidarnost pružati solidarnost),

— upućivanje na obvezu države članice koja je zatražila solidarnost da plati naknadu za solidarnost.

Predloškom za odgovore država članica od kojih se traži solidarnost mogla bi se osigurati lakša usporedivost i bolje razumijevanje količina i uvjeta ponuđenih u okviru solidarnosti. Predložak bi mogao biti prethodno ispunjen informacijama poznatima pri sklapanju bilateralnih aranžmana između država članica i priložen odgovarajućim interventnim planovima.

1.3. *Početak i prestanak izvršavanja solidarnosti*

Zahtjev za solidarnost valjan je i njime se aktivira obveza pružanja solidarnosti od trenutka njegova podnošenja. Na to ne utječu provjere, koje Komisija provodi u skladu s člankom 11. stavkom 8. Uredbe, o opravdanosti proglašenja izvanrednog stanja u državi članici koja je zatražila solidarnost i o mjerama poduzetima za provedbu postupaka navedenih u interventnom planu. Komisija mora taj postupak provjere provesti u roku od pet dana. Malo je vjerojatno da bi država članica podnijela zahtjev za solidarnost za manje od pet dana od dana proglašenja izvanrednog stanja jer obično treba proteći određeno vrijeme da bi poteškoće s opskrbom plina dosegnule razinu koja opravdava podnošenje takvog zahtjeva. Ako to učini, Komisija će ipak nastaviti s provjerom opravdanosti proglašenja izvanrednog stanja. Međutim, nastavak svake takve provjere ne bi trebao utjecati na valjanost zahtjeva za solidarnost.

Rizik od zlouporabe mehanizma solidarnosti podnošenjem neopravdanog zahtjeva za solidarnost vrlo je mali zbog dalekosežnih posljedica i strogih uvjeta koji moraju biti ispunjeni prije aktiviranja mehanizma solidarnosti, a to su:

— primjena svih hitnih mjera previđenih interventnim planom i

— ograničavanje opskrbe kupaca zaštićenih mehanizmom solidarnosti u državi članici koja je zatražila solidarnost.

Ako provjere Komisije dovedu do zaključka da zahtjev za solidarnost nije opravdan, država članica koja je izdala neopravdan zahtjev i primila pomoć od izravno povezanih susjeda platit će državama članicama koje su pružile pomoć primljeni plin zajedno s dodatnim troškovima.

Obveza pružanja solidarnosti prestaje se primjenjivati ako:

— Komisija nakon postupka provjere zaključi da proglašenje izvanrednog stanja više nije opravdano,

— država članica koja je zatražila solidarnost obavijesti države članice koje pružaju solidarnost da je ponovno u mogućnosti da svoje domaće kupce zaštićene mehanizmom solidarnosti opskrbljuje plinom i

— država članica koja pruža solidarnost više ne može opskrbljivati svoje kupce zaštićene mehanizmom solidarnosti.

Također je moguće da se država članica koja je prvotno zatražila solidarnost unatoč nastavku ozbiljne krize u opskrbi plinom odrekne prava da traži takvu solidarnost jer je, primjerice, ne bi mogla platiti.

1.4. *Uloge i odgovornosti*

Države članice trebale bi preuzeti krajnju odgovornost za provedbu mehanizma solidarnosti. To posebice obuhvaća odluku o tome da zatraži solidarnost i cjelokupno praćenje načina na koji subjekti odgovorni za određene zadaće upotrebljavaju mehanizam. Uredbom nije propisano osnivanje novih posebnih subjekata. Državama članicama preporučuje se da po mogućnosti dodijele odgovornosti postojećim subjektima ili, u posebnim okolnostima, novim subjektima uzimajući u obzir njihovu organizacijsku strukturu i iskustvo u upravljanju kriznim stanjima i odgovorima na izvanredna stanja. Kako bi se smanjili troškovi, a posebice izbjegli fiksni troškovi, države članice mogle bi se osloniti na postojeće mehanizme ako je to moguće. Vodeće bi načelo u tom pogledu trebalo podrazumijevati učinkovito i djelotvorno pružanje solidarnosti.

Nadležna tijela u skladu s Uredbom bila bi odgovorna za provedbu okvira uz jasno dodijeljene zadaće i odgovornosti odgovarajućim akterima poput operatora transportnog sustava, nacionalnoga regulatornog tijela i poduzeća za plin. Nadležna tijela također su u najboljem položaju za pripremu bilateralnih aranžmana s nadležnim tijelima u izravno povezanim državama članicama. Ti bi aranžmani kasnije mogli poslužiti kao pravna osnova za solidarnost, uključujući plaćanje naknade i financijske namire nakon pružene solidarnosti. Države članice ili nadležna tijela također su u najboljem položaju da budu zadužena za slanje ili primanje zahtjeva za solidarnost, ponuda za količine plina i obavješćivanje o suspendiranoj primjeni solidarnosti. Financijsku odgovornost koja se odnosi na naknadu u konačnici bi također trebala snositi država članica.

Podložno tehničkim i pravnim ograničenjima u pojedinačnoj državi članici, nacionalna regulatorna tijela u najboljem su položaju da vode postupak za izračun troškova naknade na temelju metodologije koju su prethodno izradila i objavila u interventnom planu ili da barem budu uključena u taj postupak. Agencija za suradnju energetskih regulatora mogla bi biti uključena u taj postupak. Operatori bi transportnog sustava po mogućnosti trebali biti nadležni za otpremu potrebnih količina plina, i to na troškovno učinkovit način.

Operatori transportnog sustava (ili subjekt koji pruža usluge uravnoteženja) u najboljem su položaju da preuzmu odgovornost za koordinaciju svih tehničkih aspekata i provedbu svih potrebnih operativnih mjera u slučaju primjene solidarnosti. Odgovarajući subjekt u državi članici koji pruža solidarnost također bi mogao biti nadležan za prikupljanje zahtjeva za plaćanje plina i dodatnih troškova, njihovu provjeru i prosljeđivanje nadležnom subjektu u državi članici koja ima koristi od solidarnosti. U tom kontekstu bio bi koristan pristup jedinstvenog sučelja. Državama članicama preporučuje se da utvrde i dogovore subjekt nadležan za prikupljanje i prosljeđivanje zahtjeva za naknadu za ograničavanje opskrbe.

Određivanjem posrednika u bilateralnim aranžmanima sklopljenima između država članica moglo bi se kod obiju država članica otkloniti sumnje povezane s plaćanjem i izračunom troškova naknade. Posrednik bi pomogao u rješavanju bilo kakvih neslaganja o iznosu naknade koju treba platiti.

1.5. *Pravni oblik bilateralnih aranžmana*

Nema izričitog zahtjeva u pogledu pravnog oblika bilateralnih aranžmana. Države članice mogu same odabrati pravni oblik kojim utvrđuju međusobna prava i obveze u slučaju primjene mehanizma solidarnosti. Pravo na traženje solidarnosti i obveza njezina pružanja utvrđeni su u članku 13. Uredbe. Bilateralnim aranžmanima definirat će se način izvršavanja tih prava i obveza uspostavljenih pravom Unije. Aranžmani će biti operativne, a ne političke prirode. Na prvi pogled je za potrebe provedbe možda dovoljno da relevantna tijela sklope obvezujući administrativni aranžman. Njime bi se moglo obuhvatiti odredbe iz postojećih bilateralnih ugovora, ugovorne aranžmane između operatora transportnih sustava ili posebne uvjete licenciranja za subjekte koji se bave plinom pod uvjetom da ih nadziru relevantna nadležna tijela. S druge strane neobvezujući pravni instrument kao što je memorandum o razumijevanju ne bi bio dovoljan jer ne stvara pravne obveze između sudionika. Stoga aranžmani u obliku memoranduma ne bi ispunili zahtjeve iz članka 13. za stvaranje pravno obvezujućeg sustava solidarnosti, a osim toga moglo bi se protumačiti da je riječ o nedostatnoj provedbi članka 13. stavka 10.

2. **Tehnički aranžmani**

Svrha je tehničkih aranžmana opisati sve potrebne tehničke odredbe i uvjete koji bi omogućili funkcioniranje mehanizma solidarnosti u praksi. To bi zahtijevalo obveznu prethodnu razmjenu informacija o tehničkom kapacitetu i ograničenjima relevantne plinske infrastrukture te maksimalnim teoretskim količinama plina relevantnima za solidarnost uz uvjerenje da nema neopravdanih tehničkih ograničenja koja bi otežala solidarnost. Ako postoje tehnička ili druga ograničenja, države članice potiču se da utvrde i dogovore međusobno prihvatljiva rješenja za primjenu na točkama međusobnog povezivanja u slučaju aktiviranja mehanizma solidarnosti.

Ovisno o tehničkim ograničenjima u pojedinačnoj državi članici, operatori transportnog sustava (ili subjekt koji pruža usluge uravnoteženja) mogli bi biti u najboljem položaju da preuzmu odgovornost za koordinaciju svih tehničkih aspekata i provedbu svih potrebnih operativnih mjera u slučaju primjene solidarnosti na temelju poznavanja plinskih sustava i postojećih sustava prekogranične suradnje ([1]). Te postojeće strukture suradnje, sporazumi o suradnji i povezano iskustvo trebali bi se uzeti u obzir u slučajevima primjene mehanizma solidarnosti ili čak poslužiti kao njihova osnova. U svakom slučaju, mora se jasno utvrditi (ako je već uspostavljen) ili uspostaviti sveobuhvatni okvir, uključujući tehničke uvjete, kako bi se potrebna suradnja mogla provesti uz pravnu sigurnost.

Tehnički podaci mogu se prema potrebi ažurirati u planovima.

2.1. *Tehnička rješenja i koordinacija (članak 13. stavak 10. točka (c))*

Tehnička rješenja i aranžmani mogu se izraditi za različite dijelove infrastrukture u određenoj državi članici. Time će se osigurati jasna predodžba o raspoloživoj pomoći i povezanim tehničkim ograničenjima te bolja procjena troškova primjene pojedinačne mjere (ako je relevantno). Budući da krizna stanja mogu biti vrlo različita, važno je da se operatorima transportnog sustava (ili subjektu koji pruža usluge uravnoteženja) osigura širok raspon mogućnosti i alata koje mogu upotrijebiti. U tehničkim aranžmanima može se opisati indikativan i netaksativan popis tehničkih rješenja kako bi obje strane bile svjesne koraka koje bi za potrebe solidarnosti mogle poduzeti prije i tijekom izvanrednog stanja. Hidraulične simulacije mjera solidarnosti mogle bi biti korisne za spremnost na takva stanja.

Morat će se osigurati koordinacija kod svih relevantnih operatora transportnog sustava ili voditelja tržnih područja, operatora distribucijskog sustava, nacionalnih koordinatora u slučaju izvanrednog stanja, nadležnih tijela i subjekata uključenih u isporuku plina kupcima zaštićenima mehanizmom solidarnosti. To znači da će se plin dobiven smanjenjem potražnje u jednoj državi članici moći staviti na raspolaganje i isporučiti izravno povezanoj državi članici koja je zatražila solidarnost. Operatore transportnog sustava, operatore distribucijskog sustava, nacionalne koordinatore u slučaju izvanrednog stanja i druge subjekte uključene u isporuku plina kupcima zaštićenima mehanizmom solidarnosti trebalo bi dovoljno rano uključiti u rasprave o odredbama o solidarnosti i možda zadužiti da međusobno surađuju u ispunjavanju aranžmana o solidarnosti.

Operatori transportnog sustava također bi trebali imati pravo na iskorištavanje neiskorištenoga transportnog kapaciteta bez obzira na to je li on dodijeljen. U svakom slučaju naknada za trošak transporta trebala bi biti plaćena u skladu s dogovorenim načelima.

Pristup čvorištima i drugim platformama trebalo bi održati dokle god je to moguće, pa čak i u slučaju izvanrednog stanja (članak 13. stavak 4. Uredbe), kako bi se spriječila potreba za aktiviranjem solidarnosti. Stoga mora biti osiguran stalan pristup terminalima za UPP, skladišnom kapacitetu i kapacitetu spojnog plinovoda, uključujući dvosmjerni kapacitet, kako bi se omogućili učinkoviti prekogranični protoci (članak 13. stavak 10. točka (c)). Ti bi aspekti trebali biti izričito uređeni u aranžmanima.

2.2. *Količine plina ili metodologija za njihovo utvrđivanje (članak 13. stavak 10. točka (d) Uredbe)*

Države članice trebale bi radi transparentnosti i kao temelj za rasprave o aranžmanima obavijestiti susjedne države članice (tj. moguće pružatelje solidarnosti) o teoretskim maksimalnim količinama plina koje bi mogle zatražiti

([1]) Operatori transportnog sustava već surađuju na pristupu prilagodljivoj količini plina u susjednim državama članicama. Neki imaju sklopljene operativne sporazume o uravnoteženju sa susjednim operatorima transportnog sustava. Tim se sporazumima omogućuje suradnja kojom se zadovoljavaju potrebe za dodatnim uravnoteženjem te ujedno upravlja kratkotrajnim prekidima u opskrbi i bolje prate ulazni/izlazni tokovi.

i ograničenju kapaciteta međudržavnoga spojnog plinovoda. Unatoč tomu, točne potrebne, zatražene i raspoložive količine plina bit će poznate tek kad se solidarnost aktivira. Kod izračuna tih teoretskih maksimalnih količina plina trebalo bi uzeti u obzir najmanje sljedeće elemente:

— dotične kupce zaštićene mehanizmom solidarnosti,

— dotične kritične elektrane na plin (prema potrebi) i količine plina povezane s njima i

— domaću proizvodnju plina u državama članicama koje ga proizvode.

Scenariji standarda opskrbe prilagođeni kupcima zaštićenima mehanizmom solidarnosti mogli bi poslužiti kao dobro polazište za taj izračun.

Sve države članice moraju utvrditi kupce zaštićene mehanizmom solidarnosti primjenom definicije predviđene člankom 2. stavkom 6. Uredbe i svoju godišnju potrošnju plina (prosječnu i vršnu).

Kritične elektrane na plin i godišnje količine plina povezane s njima (članak 13. stavak 1. drugi podstavak Uredbe) mogu znatno utjecati na količine plina raspoložive za solidarnost. U državi članici koja pruža solidarnost takve količine plina ograničavaju količinu potencijalno raspoloživu za solidarnost; u pojedinim državama članicama koje bi primale solidarnost kritične elektrane na plin imaju prednost pred kupcima zaštićenima mehanizmom solidarnosti, ali količine plina potrebnog za njihov rad ne utječu na količine koje bi takvim državama članicama bile potrebne.

Aranžmani bi trebali sadržavati detaljan popis elektrana na plin koje su utvrđene kao kritične za sustav električne energije (članak 11. stavak 7. Uredbe) i kojima bi se prirodni plin trebao isporučivati i tijekom primjene mehanizma solidarnosti. Takav bi popis trebao biti utvrđen na temelju zahtjeva i procjena operatora transportnih sustava za plin i prijenosnih sustava za električnu energiju. Popis elektrana trebao bi biti opravdan i trebao bi dokazati da bi kratkotrajno isključenje tih elektrana moglo ugroziti sigurnost elektroenergetskog sustava. Usto države članice mogle bi razmotriti dogovor o tome koliko bi često trebalo provjeravati i ažurirati popis.

Ovisno o konkretnom kriznom stanju, pri traženju solidarnosti potrebnima će se smatrati samo količine plina potrebne za elektrane utvrđene u aranžmanima kao kritične. To se, primjerice, može odnositi na elektrane u određenoj regiji. U okviru komunikacije među relevantnim subjektima (operatorima transportnih sustava, nadležnim tijelima) u državama članicama trebala bi se prije i tijekom pružanja solidarnosti odvijati *ad hoc* razmjena informacija o situaciji.

Države članice koje proizvode plin moraju navesti svoju godišnju proizvodnju.

Prethodno navedene količine mogu se utvrditi na početku pojedinačne plinske godine ili u različitim intervalima na temelju najnovijih dostupnih podataka, ažuriranja planova ili *ad hoc*.

2.3. *Operativna sigurnost mreža (članak 13. stavak 7. Uredbe)*

Aranžmani mogu sadržavati opis tehničkih mogućnosti i ograničenja pojedinačnih plinskih mreža koje treba održavati radi sigurnog i pouzdanog rada plinskog sustava. Te su informacije važne i za države članice koje pružaju solidarnost i za one koje ju primaju. Pritom treba opisati najmanje sljedeće elemente:

— maksimalni izvozni kapacitet spojnog plinovoda i okolnosti u kojima će operatori transportnog sustava isporučivati količine do maksimalnoga izvoznog kapaciteta. Okolnosti mogu obuhvaćati, primjerice, tlak u sustavu, operativnu akumulaciju, raspoloživost plina na određenim ulaznim točkama ili razinu zaliha plina uz odgovarajuću razinu kapaciteta povlačenja. Idealno bi bilo kad bi se te pojedinosti definirale za pojedinačne točke međusobnog povezivanja;

— prema potrebi, maksimalnu domaću proizvodnju i ograničenja. Ako postoji domaća proizvodnja, ona bi se u određenim razdobljima mogla povećati. Mogu se opisati relevantne mogućnosti i ograničenja;

— prema potrebi kapacitet koji je na raspolaganju preko treće zemlje i tehničke elemente dogovora o njemu (članak 13. stavak 2. Uredbe).

3. **Financijski aranžmani**

Financijski aranžmani trebali bi osigurati plaćanje plina isporučenog u skladu s mehanizmom solidarnosti po odgovarajućoj cijeni. Ti aranžmani mogli bi obuhvatiti izračun troškova, naknadu za solidarnost (uključujući naknadu za ograničavanje opskrbe) i postupke plaćanja koje trebaju zajedno odrediti i utvrditi relevantni subjekti.

Mehanizam kojim se utvrđuje naknada za ograničavanje opskrbe trebao bi ponuditi poticaje za rješenja na temelju tržišne logike kao što su dražbe i upravljanje potrošnjom (članak 13. stavak 4. Uredbe). To može obuhvaćati upućivanja na mehanizme povezane s nacionalnim izvanrednim stanjima koji neizravno omogućuju solidarnost osiguravanjem da tržište u državi članici koja pruža solidarnost funkcionira dokle god je to moguće. Financijski aranžmani ne bi trebali uvoditi pogrešne poticaje (poput zadržavanja plina ili špekulacija povezanih s povećanjem cijene u kasnijoj fazi izvanrednog stanja) koji bi sami mogli aktivirati potrebu za solidarnošću. Naknada za solidarnost trebala bi pokriti stvarno nastale troškove; ona ne može postati izvorom dobiti za subjekt koji pruža solidarnost. Država članica koja prima solidarnost trebala bi državi članici koja pruža solidarnost odmah platiti pravičnu cijenu za primljeni plin. Potonja će zatim odrediti način postupanja s tim sredstvima i njihova uklapanja u postojeće dogovore o uravnoteženju neutralnosti.

Svaka naknada kupcima čija se opskrba ograniči u izvanrednom stanju – neovisno o tome proizlazi li to iz obveze pružanja prekogranične solidarnosti ili nacionalnoga izvanrednog stanja – trebala bi biti onakva kakva je utvrđena nacionalnim pravom.

S obzirom na navedeno, države članice mogu zadržati postojeći nacionalni mehanizam (za naknadu povezanu s ograničavanjem opskrbe) za isključivo nacionalna izvanredna stanja (tj. ako nema zahtjeva za solidarnost). To će im omogućiti da odluče žele li platiti naknadu za ograničavanje rada industrije. Međutim, ako se nacionalno izvanredno stanje pretvori u situaciju u kojoj se aktivira prekogranična solidarnost, jedna bi od mogućnosti bila da se naknada za solidarnost, koju država članica koja je zatražila solidarnost plati državi članici koja joj pruža pomoć, podijeli svim skupinama potrošača čija je opskrba ograničena (ograničavanje opskrbe) bez obzira na to je li njihova opskrba ograničena prije ili nakon aktiviranja solidarnosti. Ta bi se mogućnost provela u skladu sa sustavom osmišljenim u državi članici koja pruža solidarnost pri čemu bi se po mogućnosti temeljila na pristupu po modelu „vrijednosti neisporučene energije". Umjesto toga države članice mogu se također opredijeliti za uplatu naknade primljene za solidarnost u središnje upravljani „fond solidarnosti". Time će postojeći nacionalni mehanizmi naknade za ograničavanje opskrbe ostati u nadležnosti država članica, dok istodobno različiti pristupi u državama članicama neće dovesti do različitog postupanja sa skupinama potrošača čija je opskrba ograničena u pojedinačnoj zemlji pri pružanju prekogranične solidarnosti uz obveznu naknadu za solidarnost.

Glavni su elementi naknade za solidarnost cijena plina i dodatni troškovi koji u državi članici koja pruža pomoć proizlaze iz osiguravanja prekogranične isporuke plina na temelju stvarno nastalih troškova koji se mogu isplatiti u skladu s nacionalnim pravnim okvirom države članice koja pruža pomoć.

U aranžmanima se mogu primijeniti i dogovoriti različiti pristupi određivanju cijene plina ovisno o razini promjena na tržištu države članice, raspoloživim mjerama ili fazi izvanrednog stanja. Međutim, važno je da su aranžmani jasni u pogledu dogovorenog pristupa i okolnosti u kojima bi se primijenili te da su njima utvrđeni svi poznati parametri koji bi se upotrijebili (primjerice, premija ako je odabrano plaćanje posljednje poznate cijene trgovanja i premije).

3.1. *Cijena plina*

Financijski aranžmani trebali bi se odnositi na cijenu isporučenog plina i/ili metodologiju za utvrđivanje cijene uzimajući u obzir utjecaj na funkcioniranje tržišta (članak 13. stavak 10. točka (b) Uredbe). Potonji uvjet može se tumačiti kao uvjet usmjeren na cijenu ili metodologiju koji ne narušava tržište niti stvara pogrešne poticaje. Cijena plina koja služi kao osnova za naknadu za solidarnost određuje se (prema tržištu ili na druge načine) u državi članici koja pruža solidarnost.

(a) Tržišna cijena

Vodeće je načelo da cijena plina nikad ne bi trebala biti niža od tržišne cijene jer bi to dovelo do pogrešnih poticaja. Ako se cijena ne zamrzava i ako joj se dopusti da dinamički prati potražnju za plinom i njegovu ponudu, mogla bi dati signal čak i tijekom izvanrednog stanja. Na razvijenim tržištima maksimalni bi protoci kroz međudržavne spojne plinovode pratili cjenovni signal do država članica u izvanrednom stanju. U takvim se okolnostima pretpostavlja da solidarnost nije aktivirana.

Na manje razvijenim tržištima, na kojima cijene možda ne bi bile dinamične tijekom izvanrednog stanja, bilo bi možda potrebno primijeniti drukčije mjere za utvrđivanje cijene plina, a koje bi još uvijek mogle biti tržišne. Maksimalna referentna cijena za plin za potrebe solidarnosti mogla bi odgovarati cijeni posljednje transakcije/trgovanja u EU-u na burzi ili virtualnoj točki trgovanja nakon regulatorne provjere robusnosti cijene. Države članice također se mogu dogovoriti da će cijenu plina povezati s određenim čvorištem.

U državama članicama u kojima postoje strateške zalihe, država članica ili nadležno tijelo odlučuje u kojem će trenutku tijekom izvanrednog stanja dopustiti oslobađanje plina iz strateških zaliha. „Tržišna" cijena u trenutku (ili tik prije) oslobađanja zaliha trebala bi biti cijena koju treba platiti država članica koja prima solidarnost ([1]).

(b) Administrativno određivanje cijene/ograničavanje opskrbe

Ako ne postoji tržišna cijena, možda će biti potrebni drugi pristupi kako bi se utvrdila cijena plina poput posljednje poznate tržišne cijene ili prosječne tržišne cijene na najbližoj dostupnoj burzi, virtualnoj točki trgovanja ili dogovorenom čvorištu. Prosjek može obuhvaćati razumno razdoblje prije isporuke (primjerice od 5 do 7 dana) i isto razdoblje nakon isporuke s premijom ili bez nje. Umjesto toga, kao pokazatelj može poslužiti i cijena posljednjega poznatog trgovanja plinom ili mjere s premijom ili bez nje. Premija se može uzeti u obzir kako bi se popunila praznina – ako postoji – između posljednje poznate cijene i vrijednosti neisporučene energije kod kupaca čija je opskrba ograničena ([2]). Cijena se također može izvesti na temelju alternativnog goriva na koje država članica koja pruža solidarnost mora prijeći kako bi oslobodila potrebne razine prirodnog plina.

Izračun vrijednosti neisporučene energije može se upotrijebiti za određivanje cijene ograničenih količina plina jer možemo pretpostaviti da industrijski potrošači poznaju vlastitu vrijednost. Vrijednost odražava koristi koje je određena skupina potrošača izgubila zbog ograničavanja njihove opskrbe. Kod ovog pristupa nadležno tijelo ili nacionalno regulatorno tijelo trebalo bi unaprijed znati tu vrijednost ili biti o njoj unaprijed obaviješteno. Obično će se to odraziti i u nalogu za ograničavanje opskrbe u nacionalnim interventnim planovima. Nadalje, ovaj pristup olakšava uspoređivanje „ponuda" različitih država članica (vidjeti članak 13. stavak 4. Uredbe).

Naposljetku, možda bi bilo korisno pogledati metodologiju nacionalnoga regulatornog tijela ili nadležnog tijela za utvrđivanje cijene ili uporabu približne vrijednosti poput cijene opcija kupnje.

(c) Spremnost za plaćanje

Možda bi bilo razumno odrediti maksimalni iznos koji je pojedinačna država članica spremna platiti za plin u slučaju primjene mehanizma solidarnosti. Maksimalna vrijednost vjerojatno bi bila vrijednost neisporučene energije kod kupaca zaštićenih mehanizmom solidarnosti u određenoj državi članici. Ako cijena plina prijeđe tu vrijednost, ne bi bilo u interesu države članice da zatraži plin u skladu s mehanizmom solidarnosti. Međutim, te informacije ne moraju biti dio aranžmana ili obuhvaćene planovima.

3.2. *Ostale kategorije troškova*

Financijski aranžmani trebali bi obuhvatiti sve ostale kategorije troškova, uključujući relevantne i opravdane troškove unaprijed utvrđenih mjera (članak 13. stavak 8. točka (b) Uredbe), koji će morati biti obuhvaćeni pravičnom i brzo isplaćenom naknadom (članak 13. stavak 10. točka (e)). Dodatni bi troškovi trebali biti svedeni na minimum, a osim toga trebalo bi posvetiti pozornost izbjegavanju dvostrukog računanja jer mnogi elementi dodatnih troškova mogu već biti obuhvaćeni cijenom plina. Može se pretpostaviti da bi većina dodatnih troškova već bila obuhvaćena cijenom plina, osim troškova transporta.

(a) Troškovi transporta i povezani troškovi

Naknada bi trebala obuhvatiti troškove transporta i povezane troškove poput troškova tereta UPP-a, naknada za uplinjavanje itd. Države članice mogu se dogovoriti da se potrebni kapaciteti rezerviraju za količine za potrebe solidarnosti kad je to potrebno kako bi troškovi povezani s transportom bili plaćeni primjenom standardnih postupaka operatora transportnog sustava.

(b) Troškovi oslobađanja strateških zaliha ili obveza skladištenja

U slučaju strateških zaliha, unaprijed utvrđeni trošak njihova oslobađanja može se uračunati za relevantnu količinu plina osim ako nije već obuhvaćen cijenom plina.

Ako u trenutku oslobađanja dodatnih količina iz strateških zaliha postoji tržišna cijena, njome bi, u načelu, već bio obuhvaćen dodatni trošak povezan s takvom mjerom – uključujući trošak njegova utvrđivanja unaprijed. Inače se u tom trenutku ne bi pribjeglo mjeri jer bi još uvijek bila dostupna jeftinija rješenja.

([1]) Primjerice, cijena strateških zaliha Italije iznosi 63 EUR/MWh; strateške zalihe Mađarske povezane su s cijenom na nizozemskom TTF-u (*Title Transfer Facility*) nekoliko dana prije oslobađanja uvećanoj za premiju.

([2]) Postoje slučajevi u kojima premija obuhvaća „vrijednost osiguranja" oslobođenog plina. Prema navodima plinske industrije, ona se kreće između 0,5 i 1 EUR/MWh.

Troškovi takve netržišne sigurnosti mjera opskrbe obično se podruštvljavaju i sastavni su dio računa krajnjih korisnika. Dogovoren proporcionalni doprinos trošku – u skladu s količinama oslobođenima za potrebe solidarnosti – može se dodati dodatnim troškovima koje treba platiti država članica koja prima solidarnost.

Međutim, obveze skladištenja nalažu skladištenje određenih količina plina samo na početku zimske sezone; nakon toga skladišteni se plin upotrebljava kako bi se odgovorilo na tržišnu potražnju i cijene. Stoga dodatni troškovi ne bi trebali biti pridodani oslobađanju plina povrh njegove cijene i troškova transporta. U svakom bi slučaju trebalo uzeti u obzir posebne načine na koje države članice upravljaju strateškim zalihama i postupaju u vezi s obvezama skladištenja.

(c) Trošak smanjenja povećanog standarda opskrbe

Smanjenje povećanog standarda opskrbe na normalne razine obveza je prema Uredbi kad u susjednoj državi članici počne izvanredno stanje i kad je vjerojatan prekogranični učinak. Smanjenje povećanog standarda opskrbe i zahtjev za solidarnost nisu povezani, tj. troškovi takvih mjera ne mogu biti obuhvaćeni naknadom.

(d) Odšteta za ograničavanje rada industrije (naknada za ograničavanje opskrbe)

Ostali troškovi mogu također obuhvatiti troškove nastale zbog obveze plaćanja naknade u državi članici koja pruža pomoć, uključujući odštetu za ograničavanje rada industrije. Takvi troškovi mogu biti obuhvaćeni troškom naknade povrh cijene plina ako je nacionalnim pravnim okvirom predviđena obveza plaćanja odštete za ograničavanje rada industrije, uključujući naknadu za gospodarsku štetu. Relevantnu metodologiju za izračun treba uključiti u aranžmane. Možda će biti potreban dogovor o stvarnom iznosu naknade koji pada na teret subjekata koji se koriste plinom za potrebe solidarnosti u državi članici koja prima solidarnost.

Međutim, trošak odštete za ograničavanje rada industrije može biti obuhvaćen naknadom samo ako nije obuhvaćen cijenom plina koju država članica koja je zatražila solidarnost mora platiti; država članica koja je zatražila solidarnost ne bi trebala dvaput platiti naknadu za iste troškove.

(e) Troškovi sudskih postupaka u državi članici koja pruža solidarnost

Drugi troškovi mogu također biti povezani s naknadom troškova koji proizlaze iz sudskih postupaka, arbitražnih postupaka i nagodaba zajedno sa svim povezanim troškovima takvih postupaka koji uključuju državu članicu koja pruža solidarnost u odnosu na subjekte uključene u pružanje takve solidarnosti (članak 13. stavak 8. točka (c) Uredbe). Međutim, takva bi naknada trebala biti plaćena samo na temelju dokaza o nastalim troškovima.

U slučaju parnice između države članice koja pruža solidarnost i subjekta o (nedostatnoj) naknadi države članice koja prima solidarnost trebala bi biti osigurana zaštita države članice koja prima solidarnost od tajnog dogovaranja države članice koja pruža solidarnost i subjekta. Mogu nastati okolnosti u kojima bi dotični subjekt i država članica u kojoj je on osnovan pokrenuli međusobni sudski spor radi veće cijene plina ili veće naknade za subjekt i tajno se dogovorili na štetu države članice koja je zatražila solidarnost, a koja uopće ne bi sudjelovala u sudskom postupku. Takve bi okolnosti trebalo izbjegavati.

Prethodno navedena situacija razlikuje se od situacije u kojoj bi trgovačko društvo u državi članici koja pruža solidarnost pokrenulo sudski postupak protiv subjekta u državi članici koja prima solidarnost oko cijene plina ili naknade za ograničavanje opskrbe. U takvoj bi situaciji trgovačko društvo ili subjekt koji izgubi spor morao platiti predmetne troškove.

3.3. *Naznaka načina izračuna pravične naknade (članak 13. stavak 10. točka (f))*

Pri izračunu pravične naknade mogle bi se uzeti u obzir sljedeće metode:

— jednostavan zbroj svih elemenata opisanih u gornjem odjeljku;

— vremenska vrijednost novca: naknada bi trebala biti plaćena odmah. Međutim, države članice mogu dogovoriti kamatnu stopu koja će se primijeniti na naknadu kad protekne realno razdoblje nakon pružanja solidarnosti i nakon što se izračuna točan iznos naknade i postigne dogovor o njemu;

— dogovor država članica koje upotrebljavaju različite valute o valuti u kojoj bi naknada trebala biti izračunana i plaćena, uključujući relevantni devizni tečaj.

3.4. *Izračun naknade svih relevantnih i opravdanih troškova i obvezivanje na plaćanje naknade (članak 13. stavak 3.)*

Izračun točnog iznosa koji treba platiti državi članici koja je pružila solidarnost i subjektima u njoj vjerojatno se može realno napraviti tek nakon što protekne neko vrijeme od isporuke plina zatraženoga u skladu s mehanizmom solidarnosti. Države članice mogu u svojem bilateralnom aranžmanu dogovoriti pristup izračunu cijene plina i dodatnih troškova te realni rok za plaćanje.

Informacije o stvarno isporučenim količinama plina i sve ostale relevantne informacije za izračun naknade moraju se poslati relevantnim osobama za kontakt u državama članicama uključenima u izvršavanje solidarnosti kako bi obje mogle obaviti konačni izračun naknade. Ovisno o primijenjenoj mjeri, informacije mogu biti dostupne kod operatora transportnog sustava, operatora distribucijskog sustava, operatora skladišta plina, opskrbljivača ili voditelja tržišnog područja. Izračun naknade može se delegirati drugom unaprijed definiranom subjektu.

3.5. *Aranžmani o plaćanju (članak 13. stavak 8. posljednji podstavak Uredbe)*

Vodeće je načelo da bi se postojeći postupci domaćeg plaćanja i naknade (ili transakcije koje imaju svojstva uravnoteženja) u državi članici te postojeće uloge i odgovornosti u tom pogledu trebali zadržati i primijeniti gdje god je to moguće i na plaćanje naknade za solidarnost među državama članicama. Aranžmani između država članica trebali bi biti usmjereni na način povezivanja ili primjene sučelja između tih postojećih nacionalnih pravnih okvira. Priroda solidarnosti može zahtijevati da država članica ili nadležno tijelo bude sučelje koje će snositi krajnju financijsku odgovornost.

3.6. *Uloge i odgovornosti: tko kome plaća ili tko se brine o isplatama*

Ako su u državi članici koja pruža pomoć još uvijek moguće dobrovoljne mjere koje se odnose na potražnju, pristup relevantnoj platformi i kapacitetu spojnog plinovoda treba održati. Prekogranični kupac trebao bi imati mogućnost plaćati plin na isti način kao i lokalni kupac – bilo izravno poduzeću za plin ili, ako plin nabavi subjekt koji pruža usluge uravnoteženja preko platforme za uravnoteženje, primjenom postupaka plaćanja koji su na snazi za tu platformu ([1]).

Ako se uvede ograničavanje opskrbe, bilo koji postojeći pravni okvir, postupak plaćanja ili tijelo odgovorno za isplate u državi članici koja pruža solidarnost moglo bi se, prema potrebi, upotrijebiti za isplate naknade iz susjedne zemlje ili prilagoditi tome.

Krajnji su korisnici solidarnosti kućanstva. Plin potreban za njihovu opskrbu prema njima usmjerava opskrbljivač, a prekogranične tokove transportira operator transportnog sustava te na kraju isporučuju operatori distribucijskog sustava. U slučaju ograničavanja opskrbe opskrbljivač koji plinom opskrbljuje nezaštićenog kupca čija je opskrba ograničena trebao bi biti siguran da će i dalje primati uplate uzimajući u obzir količine za potrebe solidarnosti. Te bi se trebale podmiriti u skladu sa sustavom naknade u državi članici. Moguće uloge i odgovornosti mogu se podijeliti kako je opisano u točki 1.4.

3.7. *Opis koraka u postupku plaćanja*

Ovisno o postojećim okvirima i načinu dogovora država članica o sučelju među tim okvirima, dogovoreni postupci trebaju biti uključeni u aranžmane.

([1]) Primjerice, kod kratkoročnog proizvoda za uravnoteženje trgovačkog društva NetConnect Germany roba se plaća preko namjenskog računa kojim upravlja voditelj tržišnog područja.

Pod pretpostavkom da su države članice međusobno uključene u financijske aspekte – a posebice praćenje, provjeru i prosljeđivanje zahtjeva nakon isporuke plina za potrebe solidarnosti – relevantni subjekt u državi članici koja pruža solidarnost izračunava iznos naknade na temelju isporučene količine plina, dogovorenih elemenata troškova i dogovorene metode izračuna te dostavlja zahtjev za plaćanje relevantnom subjektu u državi članici koja je zatražila solidarnost. Država članica koja je primila plin za potrebe solidarnosti potvrđuje stvarno isporučenu količinu, provjerava izračun i, ako nema prigovora, isplaćuje iznos u dogovorenom roku. Financijski postupci u državama članicama – poput podjele naknade ili zaračunavanja naknade za solidarnost – provode se u skladu s nacionalnim pravilima (primjerice, mogu se primijeniti izravno na subjekt koji je dao ponudu/čija je opskrba ograničena ili podruštvoviti).

Rokovi za izračun naknade za solidarnost, kontrolu i plaćanje moraju biti uključeni u aranžmane. Isto vrijedi za mjerodavno pravo i mogućnosti arbitraže u slučaju spora koji proizlazi iz uporabe mehanizma solidarnosti.

III. ZAKLJUČAK

Zahvaljujući Uredbi o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom, prvi put u energetskoj politici EU-a politička želja za solidarnošću među državama članicama postala je stvarnost na terenu. Nadalje, Uredbom se mijenja status solidarnosti iz nacionalno primijenjenog koncepta u sigurnosnu mrežu na razini EU-a za najugroženije. Njome se uvode dalekosežna prava i obveze koje kućanstvima i temeljnim socijalnim uslugama pružaju pouzdanost i sigurnost u pogledu neprekinute opskrbe plinom. Smjernicama u ovom dokumentu nudi se širok raspon mogućnosti kojima se može osigurati funkcioniranje mehanizma solidarnosti, a države članice pritom slobodno odabiru rješenja koja im najviše odgovaraju.